Tulevaisuuspuolue – Puolueohjelma

1. Puolueen arvot

Uskomme vapaaseen, sivistyneeseen ja oikeudenmukaiseen yhteiskuntaan, jossa jokaisella on oikeus elää oman näköistään elämää, kunhan ei aiheuta kohtuutonta haittaa muille ihmisille, eläimille tai ympäristölle. Vapauteen kuuluu vastuu omista valinnoista, lähimmäisistä ja yhteisestä elinympäristöstä. Jokaisella tulee myös olla tosiasialliset mahdollisuudet rakentaa hyvää ja merkityksellistä elämää.

Puolueemme yksi keskeisimmistä periaatteista on sukupolvien välinen oikeudenmukaisuus. Jokaisen sukupolven tulee kantaa vastuunsa yhteiskunnan taloudellisesta, sosiaalisesta ja ekologisesta kestävyydestä siirtämättä ongelmia tulevien sukupolvien ratkaistaviksi. Nuorten on voitava luottaa tulevaisuuteensa ja siihen, että koulutus, työnteko ja yhteiskunnallinen osallistuminen kannattavat. Yhteisen päätöksenteon tulee olla avointa, demokraattista ja parhaaseen saatavilla olevaan tutkittuun tietoon perustuvaa.

Haluamme ylläpitää vahvaa ja kestävästi rahoitettua hyvinvointiyhteiskuntaa, joka turvaa jokaisen ihmisarvon, perusoikeudet ja mahdollisuudet hyvään elämään. Hyvinvointi ei tarkoita vain taloudellista vaurautta, vaan myös terveyttä, turvallisuutta, sivistystä, ihmissuhteita ja osallisuutta. Työ, yrittäjyys ja kestävä talous luovat edellytyksiä yhteiselle hyvinvoinnille, mutta talous on väline, ei itseisarvo. Yhteiskunnan tulee pitää huolta erityisesti heikoimmassa asemassa olevista ja turvata elinkelpoinen ympäristö myös tuleville sukupolville.

Olemme käytännönläheinen ja tulevaisuuteen katsova puolue. Kannatamme toimivaa julkista hallintoa, tarkoituksenmukaista sääntelyä ja yksilönvapauksien kunnioittamista. Meille tärkeintä on, että ratkaisut perustuvat tietoon, edistävät ihmisten hyvinvointia ja kestävät aikaa.

2. Visio

Tulevaisuuden Suomessa jokaisella on vapaus ja yhdenvertaiset mahdollisuudet rakentaa hyvää elämää sekä luottaa tulevaisuuteensa. Suomalainen hyvinvointiyhteiskunta perustuu sivistykseen, oikeudenmukaisuuteen, turvallisuuteen sekä ekologisesti ja sosiaalisesti kestävään talouteen, joka turvaa hyvinvoinnin myös tuleville sukupolville.

Vision toteuttamiseksi tavoittelemme seuraavaa:

- Valtion velkaantuminen on saatava taittumaan sosiaalisesti kestävästi ja talouskasvu toteutetaan kestävästi ympäristövaikutukset huomioiden.
- Työn verotusta tulee pitkällä aikavälillä katsottuna alentaa oikeudenmukaisesti, jotta työn vastaanottaminen on aina kannattavaa. Työn murroksen edetessä on tarkasteltava myös muita mahdollisia keinoja rahoittaa hyvinvointiyhteiskunnan palveluita.
- Eläkejärjestelmä on uudistettava oikeudenmukaiseksi niin, että nuoret eivät kanna kohtuutonta taakkaa.
- Suomen koulutusjärjestelmää on uudistettava, jotta lapset ja nuoret saavat paremmat eväät jatkokoulutusta, työelämää ja yhteiskunnassa pärjäämistä ajatellen.
- Lapsiperheiden arkea ja perheen perustamista on helpotettava huomattavasti.
- Nuorten demokraattisen osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksia on parannettava.
- Suomen on oltava turvallinen maa kaikille.
- Puolustus on pidettävä vahvana ja Suomen on oltava luotettava osa länttä, Natoa ja Euroopan unionia.

3. Vapaus

Lähtökohtaisesti jokaisella on oikeus elää elämäänsä kuten itse parhaaksi näkee, kunhan ei aiheuta haittaa toisille ihmisille, eläimille tai ympäristölle. Valtion tulee tasa-arvoistaa mahdollisuus vaurastua.

3.1. Sananvapaus

Mielipiteitä ja ajatuksia ei tule kriminalisoida. Rikoksiin yllyttämisen, väkivallalla uhkailun ja kunnianloukkausten tulee olla jatkossakin laittomia, mutta lainsäädännön ei tule ilman painavia perusteita rajoittaa sananvapautta.

3.2. Yksityisyyden suoja

Jokaisella on oikeus yksityisyyteen sekä digitaalisessa että fyysisessä ympäristössä. Yksityisyyden suojaa ei heikennetä ilman painavaa perustetta, ja viranomaisten toimivaltuuksien on aina perustuttava lakiin ja oikeudelliseen valvontaan. Kirjesalaisuuden rikkominen ja kotietsintä edellyttävät rikosepäilyä ja tuomioistuimen lupaa. Turvallisuusviranomaisille on kuitenkin annettava tarvittavat välineet vakavan rikollisuuden ja

uhkien torjumiseen. EU Chat Control 2.0 -esitystä ei tule missään olosuhteissa edistää tai hyväksyä. Esitys uhkaa kansalaisten yksityisyydensuojaa ja luottamuksellisen viestinnän perusoikeutta tavalla, jota emme voi hyväksyä oikeusvaltiossa. Yksityisviestinnän laajamittainen valvonta ja salattujen viestipalveluiden murtaminen eivät ole hyväksyttäviä keinoja rikollisuuden torjumiseksi. Puolustamme vahvasti yksilönvapauksia, yksityisyyden suojaa ja oikeutta luottamukselliseen viestintään.

3.3. Yhdenvertaisuus

Kaikilla kansalaisilla on oltava lain edessä samat oikeudet ja velvollisuudet. Ketään ei saa asettaa eriarvoiseen asemaan sukupuolen, seksuaalisen suuntautumisen, uskonnon, sosioekonomisen aseman tai muun henkilöön liittyvän seikan perusteella. Tasa-arvoinen avioliittolaki ja vanhemmuuden yhdenvertainen tunnistaminen turvataan. Selvitetään mahdollisuutta muuttaa translakia siten, että juridiseen sukupuoleen lisätään vaihtoehto muu.

3.4. Uskonnonvapaus

Suomessa on uskonnonvapaus. Valtion ei tule puuttua minkään uskonnon harjoittamiseen, jos se ei loukkaa ihmisten perusoikeuksia. Kaikkia uskonnollisia yhdyskuntia kohdellaan lain edessä samalla tavalla kuin muita yhdistyksiä.

3.5. Päihde- ja elinkeinopolitiikka

- Päihdepolitiikan tulee perustua tutkittuun tietoon ja haittojen vähentämiseen. Huumeiden käytön rangaistavuudesta luovutaan ja sen tilalle kehitetään hoitoon ohjaavaa järjestelmää, sekä panostetaan ennaltaehkäisevään työhön.
- Käyttöhuoneiden käyttöönoton mahdollisuutta selvitetään.
- Kannabiksen laillistamista ja saattamista sääntelyn ja verotuksen piiriin selvitetään.
- Selvitetään mahdollisuuksia saattaa seksipalveluiden tarjoaminen ja ostaminen laillisen, verotettavan ja asianmukaisesti säännellyn elinkeinotoiminnan piiriin. Mahdollisten lainsäädäntömuutosten lähtökohtana tulee olla alan työntekijöiden turvallisuuden, oikeuksien ja aseman parantaminen sekä hyväksikäytön ja ihmiskaupan ehkäiseminen. Tavoitteena on luoda toimintaympäristö, jossa seksipalveluita tarjoavien henkilöiden turvallisuus ja oikeusturva voidaan taata nykyistä paremmin.

4. Julkinen sektori

Julkisen sektorin tulee keskittyä ydintehtäviinsä, kuten koulutukseen, sosiaali- ja terveydenhuoltoon, puolustukseen, turvallisuuteen ja infrastruktuuriin. Julkisesti rahoitetuille tehtäville tulee olla vankat perusteet, ja julkisen sektorin toimintaa sekä tehokkuutta on jatkuvasti kehitettävä kustannusten hallitsemiseksi ja palveluiden laadun turvaamiseksi. Julkisen sektorin tulee ensisijaisesti vastata palveluiden omasta tuottamisesta, mutta yksityistä sektoria voidaan hyödyntää täydentävänä palveluntuottajana tilanteissa, joissa julkisen sektorin oma kapasiteetti ei riitä. Emme kannata julkisten palveluiden laajamittaista yksityistämistä, vaan haluamme säilyttää julkisen sektorin ensisijaisen aseman palveluiden järjestämisessä ja tuottamisessa.

4.1. Avoimuus ja vastuu

Julkisen sektorin tuottaman tiedon tulee olla mahdollisimman avointa ja julkisesti rahoitettujen yhteisöjen tilinpäätösten tulee olla julkisia ja läpinäkyviä. Yleisradion toiminnan tulee keskittyä sen yhteiskunnalliseen ydintehtävään eli riippumattomaan uutis- ja ajankohtaistiedon välittämiseen televisiossa, radiossa ja digitaalisissa kanavissa. Viihdesisällön osuutta tulee rajata ja Yleisradion tulee toiminnassaan noudattaa poliittista tasapuolisuutta sekä kohdella kaikkia poliittisia puolueita yhdenvertaisesti.

4.2. Virat ja virkavastuu

Julkisiin päättäviin virkoihin ja tehtävin on aina valittava ansioitunein ja pätevin hakija, eikä puoluekirjalla tai poliittisilla sidonnaisuuksilla saa olla vaikutusta valintaan. Päätöksentekijöillä ja julkista valtaa käyttävillä henkilöillä on oltava todellinen virkavastuu, ja vallan väärinkäytön sekä korruption on johdettava tuntuviin seuraamuksiin. Selvitämme mahdollisuutta laajentaa rikoslain korruption määritelmää siten, että se kattaisi myös muut kuin suoraan taloudelliseen hyötyyn perustuvat väärinkäytökset. Korruptioksi tulee voida katsoa myös tilanteet, joissa päätöksentekijä käyttää omaa asemaansa hyödykseen, edistäessään omia, lähipiirinsä tai taustallaan olevien etujärjestöjen etuja yleisen edun kustannuksella, vaikka rahaa tai muuta suoraa taloudellista vastiketta ei vaihtaisi omistajaa.

4.3. Perustuslaki

Perustuslain valvontaa parannetaan perustamalla riippumaton perustuslakituomioistuin, joka korvaa nykyisen perustuslakivaliokunnan. Uudistuksella vahvistetaan vallan kolmijakoa ja

oikeusvaltioperiaatetta siirtämällä perustuslainmukaisuuden arviointi riippumattoman tuomioistuimen tehtäväksi poliittisen elimen sijaan. Näin varmistetaan, ettei perustuslain tulkinta ja sen noudattamisen valvonta ole poliittisen päätöksenteon alaisuudessa. Äänestäminen säilytetään jatkossakin perinteisenä kynä- ja paperiäänestyksenä, jolla turvataan vaalien luotettavuus, vaalisalaisuus ja vaalituloksen todennettavuus.

4.4. Sukupolvien välinen oikeudenmukaisuus päätöksenteossa

Poliittisen päätöksenteon tulee olla pitkäjänteistä ja huomioida myös nuorten ja tulevien sukupolvien edut ja oikeudet. Päätöksenteossa on turvattava taloudellinen, sosiaalinen ja ekologinen kestävyys sekä sukupolvien välinen oikeudenmukaisuus. Selvitetään sukupolvivastuulain käyttöönottoa, jolla vahvistetaan päätösten pitkän aikavälin vaikutusten arviointia lainsäädännössä, talouspolitiikassa ja yhteiskunnallisessa päätöksenteossa.

4.5. Nuorten demokraattiset vaikutusmahdollisuudet

Nuorten demokraattisia vaikutusmahdollisuuksia on vahvistettava kaikilla päätöksenteon tasoilla. Nuoret elävät pidempään tämän päivän päätösten seurausten kanssa, joten heillä tulee olla myös todellista valtaa vaikuttaa yhteiskunnan tulevaisuuden suuntaan. Pelkän kuulemisen sijaan nuorten osallistumisen on oltava aidosti vaikuttavaa ja heidän näkemyksensä on huomioitava päätösten valmistelussa. Mahdollisuus vaikuttaa yhteiseen tulevaisuuteen vahvistaa nuorten tulevaisuususkoa ja luottamusta demokratiaan.

5. Tekoäly ja teknologinen murros

Teknologian kehitys ei saa yksin määrittää yhteiskuntamme tulevaisuuden suuntaa, vaan sen tulee palvella ihmisten hyvinvointia ja yhteisesti asetettuja tavoitteita. Tarvitaan laajempaa demokraattista ja yhteiskunnallista keskustelua siitä, mihin tarkoituksiin teknologiaa kehitetään ja hyödynnetään sekä millaisen yhteiskunnan sen avulla haluamme rakentaa.

5.1. Julkishallinnon digitalisaatio

Julkishallinnon digitalisaatiota, automaatiota ja tekoälyn hyödyntämistä tulee kehittää tarkoituksenmukaisesti ja teknologianeutraalisti ihmislähtöisyyden, oikeusturvan ja hyvän hallinnon periaatteita noudattaen. Tekoälyn käyttöönoton tulee perustua osoitettaviin hyötyihin suhteessa kustannuksiin ja riskeihin, ja vaihtoehtona on arvioitava myös

yksinkertaisempia ratkaisuja, kuten sääntöpohjaista automaatiota. Teknologian hyötyjä on arvioitava tuottavuuden lisäksi palvelujen laadun, saavutettavuuden, luottamuksen ja yhteiskunnallisten vaikutusten näkökulmasta. Julkisen vallan käytön tulee säilyä demokraattisessa ohjauksessa, ja viranomaispäätöksenteossa on turvattava virkavastuu sekä ihmisen asiantuntijaharkinta sitä edellyttävissä tilanteissa. Kansalaisilla on oltava oikeus ymmärrettäviin päätösperusteluihin ja tarvittaessa henkilökohtaiseen palveluun.

5.2. Tekoälyn työttömyysvaikutukset

Tekoälyn laajamittainen käyttöönotto ei saa edetä hallitsemattomasti ilman samanaikaisia toimia sen mahdollisten työttömyysvaikutusten ehkäisemiseksi ja hallitsemiseksi. Teknologisen murroksen rinnalla on kehitettävä työllisyyttä, uudelleenkouluttautumista ja toimeentuloa turvaavia ratkaisuja sekä varmistettava, että tekoälyn tuottamat taloudelliset hyödyt jakautuvat oikeudenmukaisesti yhteiskunnassa.

6. Talous

Kestävän talouden perusta on työn tekeminen, yrittäjyys ja korkea tuottavuus. Tavoitteenamme on sosiaalisesti ja ekologisesti kestävä talouskasvu, joka nostaa suomalaisten elintasoa ja turvaa hyvinvointivaltion rahoituspohjan. Vahva talous ei kuitenkaan ole itseisarvo, vaan väline paremman yhteiskunnan rakentamiseen. Talouskasvun tulee luoda edellytykset laadukkaille julkisille palveluille, nuorten koulutus- ja työllistymismahdollisuuksille sekä sille, että pystymme huolehtimaan yhteiskunnan heikoimmassa asemassa olevista. Samalla meidän on kannettava vastuuta siitä, että myös tulevilla sukupolvilla on mahdollisuus hyvään elämään, kestävään toimeentuloon ja hyvinvointiin.

6.1. Tasapainoinen julkinen talous

Hyvinvointivaltion ylläpidon edellytys on tasapainoinen julkinen talous. Ensimmäinen tehtävämme on rajoittaa velkaantumista siten, että hyvinvointivaltion palvelut voidaan turvata myös jatkossa. Menokuria ja talouskasvua tarvitaan yhtä aikaa. Menoja ei voida kuitenkaan leikata tavalla, joka vaarantaisi hyvinvointivaltion ydintehtäviä tai aiheuttaisi epäoikeudenmukaisuutta. Julkisia menoja on arvioitava vaikuttavuuden perusteella: varat ohjataan sinne, missä niistä on tutkitusti eniten hyötyä ja tehottomista toiminnoista

luovutaan. Hyvinvointivaltion palvelut turvataan rahoittamalla ne kestävästi omalla tulopohjalla, ei velalla.

6.2. Kasvu ja työllisyys

Talous kasvaa, kun mahdollisimman moni osallistuu työelämään ja työ on tuottavaa. Tavoitteenamme on korkea työllisyysaste ja työn kannattavuuden varmistaminen kaikissa elämäntilanteissa. Tuottavuutta parannetaan investoimalla osaamiseen, tutkimukseen ja uuteen teknologiaan sekä purkamalla tarpeetonta sääntelyä ja byrokratiaa. Suomen tulee olla maa, jossa yrittäminen, työllistäminen ja investoiminen ovat houkuttelevia ja kannattavia.

Työelämän murrokseen ja työn tulevaisuuden epävarmuuteen on varauduttava ennakoivasti. Selvitämme mahdollisuutta perustulon uudelleenpilotointiin osana sosiaaliturvan ja työn tulevaisuuden kehittämistä. Suhtaudumme avoimesti myös nelipäiväiseen työviikkoon tai muuhun työajan lyhentämiseen, mikäli teknologinen kehitys, kuten tekoälyn tuomat tuottavuushyödyt mahdollistavat sen taloudellisesti työelämän eri aloilla.

Suomen tulee houkutella ulkomaisia investointeja, kuten datakeskuksia ja muuta teollisuutta, mutta investointien mukana on kannettava myös vastuuta, ja niiden on oltava aidosti hyödyllisiä koko Suomelle. Yritysten tulee vastata toimintansa ympäristövaikutuksista sekä huolehtia siitä, ettei niiden toiminta aiheuta kohtuutonta rasitusta luonnolle, sähköverkolle tai muulle kriittiselle infrastruktuurille. Investointien ympäristö-, energia- ja infrastruktuurivaikutukset tulee arvioida huolellisesti, ja sääntöjen rikkomisesta on seurattava tuntuvia sanktioita. Investointien houkuttelu ei saa tapahtua ympäristön, huoltovarmuuden tai veronmaksajien kustannuksella.

6.3. Verotus

Työn verotusta tulee alentaa pitkällä aikavälillä oikeudenmukaisesti. Työn tekeminen tulee olla jatkossa kannattavampaa. Verojärjestelmän tulee olla yksinkertainen, ennustettava ja läpinäkyvä. Verotuksen painopistettä siirretään vähitellen työstä haittoihin ja kulutukseen. Veroratkaisut tehdään kokonaisuutena: yksittäisiä veronkorotuksia ei tehdä ilman, että vaikutukset työhön, yrittäjyyteen ja kansalaisten ostovoimaan on arvioitu.

6.4. Yrittäjyys ja investoinnit

Itsensä työllistämisen ja pienyrittäjyyden asemaa vahvistetaan. Oman toimeentulonsa yrittäjänä hankkiva ihminen on kansantaloudelle arvokas: hän työllistää itsensä, osallistuu yhteiskunnan rahoittamiseen ja vähentää riippuvuuttaan tulonsiirroista. Yrittäjäksi ryhtymisestä tehdään helpompaa vähentämällä yritystoiminnan aloittamiseen liittyviä pakollisia kustannuksia ja hallinnollisia velvoitteita. Lupa- ja ilmoitusmenettelyjä kevennetään, ja viranomaisasioinnista tehdään sujuvampaa ja nopeampaa. Erityistä huomiota kiinnitetään itsensä työllistävien sekä pienten ja kasvavien yritysten toimintaedellytyksiin, sillä ne ovat keskeisessä asemassa uusien työpaikkojen syntymisessä.

Pienyrittäjien kokonaisvero- ja vakuutusmaksurasitusta tarkastellaan suhteessa vastaavan tulotason palkansaajiin. Selvitämme keinoja kohtuullistaa erityisesti pienituloisten itsensä työllistävien yrittäjien maksurasitusta, jotta yrittäjänä toimiminen olisi kannattavaa myös pienellä liikevaihdolla.

YEL-uudistus perutaan, ja yrittäjien eläkejärjestelmää kehitetään vastaamaan paremmin yrittäjien todellista taloudellista tilannetta ja maksukykyä. Selvitämme vaihtoehtoja järjestelmälle, jossa eläkemaksut määräytyvät nykyistä oikeudenmukaisemmin yrittäjien todellisten tulojen ja maksukyvyn perusteella. Tavoitteena on turvata yrittäjien riittävä eläke- ja sosiaaliturva ilman, että pakolliset maksut muodostavat kohtuuttoman esteen yrittäjäksi ryhtymiselle tai yritystoiminnan kasvattamiselle.

Selvitämme Viron yrittäjätilijärjestelmän kaltaisen yksinkertaistetun yrittäjyysmallin käyttöönottoa esimerkiksi enintään 40 000 euron vuosiliikevaihtoon asti. Malli madaltaisi yrittäjyyden aloittamisen kynnystä ja vähentäisi hallinnollista työtä nykyisiä yritysmuotoja korvaamatta.

Lisäksi selvitämme yrittäjien työttömyysturvan kehittämistä siten, että tilapäinen työn tai toimeksiantojen puute ei edellyttäisi yritystoiminnan kohtuutonta alasajoa. Tavoitteena on turvata yrittäjien toimeentulo ja säilyttää valmius vastaanottaa uutta työtä sekä jatkaa yritystoimintaa mahdollisimman nopeasti.

Suomesta tehdään houkutteleva toimintaympäristö sekä kotimaisille että ulkomaisille investoinneille. Tämä edellyttää vakaata ja ennakoitavaa toimintaympäristöä, johdonmukaista sääntelyä, sujuvaa viranomaisasiointia ja osaavaa työvoimaa.

6.5. Sääntely

Elintarvikkeiden hintatasoa hillitään lisäämällä päivittäistavarakaupan kilpailua ja purkamalla markkinoille tulon esteitä. Suomen ruokakauppaa hallitsevan keskittyneen markkinarakenteen tilalle tarvitaan aidosti avoimet ja kilpailulliset markkinat, joilla uusilla toimijoilla on yhtäläiset mahdollisuudet haastaa vakiintuneet kauppaketjut. Selvitämme keinoja vähittäiskaupan ja tukkukaupan kilpailun esteiden purkamiseksi, muun muassa yksinkertaistamalla sääntelyä ja varmistamalla tasapuoliset hankinta- ja jakelumahdollisuudet kaikille toimijoille. Tavoitteena on purkaa ruokakaupan duopoliasetelmaa, madaltaa uusien kilpailijoiden markkinoille tulon kynnystä ja sitä kautta alentaa kuluttajien elintarvikekustannuksia.

7. Tiede ja koulutus

Hyvä osaaminen ja korkea koulutustaso ovat Suomen kilpailukyvyn perusta. Koulutuspolitiikan tavoitteena on tarjota yhdenvertaiset mahdollisuudet kaikille, ja nuorten tulevaisuus rakennetaan koulutuksen varaan.

7.1. Tiedepolitiikka

Perustutkimuksen rahoituksen on oltava kestävällä tasolla. Julkisella rahoituksella tuotetun tutkimustiedon tulee olla lähtökohtaisesti kaikkien saatavilla, ja tutkimuksen laadun arvioinnin tulee perustua tiedeyhteisön omaan vertaisarviointiin. Yliopistojen ja elinkeinoelämän yhteistyötä lisätään.

7.2. Perusopetus

Tavoitteenamme on nostaa Suomi jälleen koulutuksen kärkimaaksi. Jokaiselle nuorelle tulee taata mahdollisimman hyvät lähtökohdat oppimiseen, jatko-opintoihin ja työelämään. Panostamme laadukkaaseen opetukseen, vahvaan osaamiseen ja yhdenvertaisiin koulutusmahdollisuuksiin. Koulutuksen tehtävänä on antaa nuorille valmiudet rakentaa omaa tulevaisuuttaan, menestyä työelämässä ja osallistua aktiivisesti yhteiskunnan kehittämiseen. Siksi:

- Opettajien auktoriteetti ja työrauha palautetaan kouluihin, jotta jokaisella oppilaalla on mahdollisuus keskittyä oppimiseen ja opettajilla opettamiseen. Opettajille on turvattava riittävät toimivaltuudet, selkeät toimintamallit ja parhaat mahdolliset edellytykset puuttua häiriökäyttäytymiseen ja ylläpitää järjestystä. Opettajan auktoriteetin tulee perustua

vahvaan ammattitaitoon, ammatilliseen arvostukseen ja kouluyhteisöjen yhteisiin pelisääntöihin.

- Oppilaiden yksilölliset oppimistarpeet etusijalle. Nykyisen inkluusiomallin ongelmat korjataan ja opetuksen järjestämisessä asetetaan etusijalle oppilaiden tosiasialliset oppimisedellytykset. Pienryhmäopetusta ja erillisiä opetusryhmiä hyödynnetään silloin, kun ne palvelevat oppilaan oppimista parhaiten. Jokaiselle oppilaalle turvataan riittävä tuki, työrauha ja mahdollisuus edetä omien kykyjensä mukaisesti.
- Luokkakokoja pienennetään.
- Kiusaamiseen, häirintään ja väkivaltaan on puututtava kouluissa välittömästi ja johdonmukaisesti. Jokaisella oppilaalla on oikeus turvalliseen oppimisympäristöön ilman pelkoa kiusaamisesta tai syrjinnästä. Kouluille on turvattava selkeät toimintamallit ja riittävät keinot kiusaamistilanteiden selvittämiseen, niihin puuttumiseen ja kiusaamisen toistumisen ehkäisemiseen. Vastuu kiusaamiseen puuttumisesta kuuluu koko kouluyhteisölle, eikä kiusaamista saa koskaan sivuuttaa tai vähätellä.
- Opiskelijoiden vaatimustasoa nostetaan.
- Selvitetään mahdollisuutta standardoiduista valtakunnallisista osaamiskokeista osaamistason ja oppimisen kehityksen luotettavaa seurantaa varten.
- Lahjakkaille oppilaille annetaan mahdollisuus edetä nopeammin.
- Käsityön, teknisen työn ja käytännön tekemisen merkitystä perusopetuksessa vahvistetaan. Kädentaidot, materiaalien tuntemus ja käytännön ongelmanratkaisukyky ovat keskeisiä taitoja, jotka tukevat monipuolista oppimista ja antavat valmiuksia arjessa sekä työelämässä pärjäämiseen. Haluamme tarjota oppilaille enemmän mahdollisuuksia oppia tekemällä, löytää omia vahvuuksiaan ja tutustua erilaisiin ammatillisiin taitoihin.
- Toisen kotimaisen kielen pakollisesta opetuksesta (pakkoruotsista) luovutaan, ja kielten opetuksen valinnaisuutta lisätään.

7.3. Perusopetuksen jälkeinen koulutus

Ammattikoulujen rahoitusta lisätään ja ammatillista koulutusta kehitetään esimerkiksi oppisopimusmalleilla. Siirtymistä oppilaitoksesta toiseen ja työelämään helpotetaan, ja tutkintokeskeisyydestä siirrytään kohti osaamiskeskeisyyttä. Yliopistojen autonomiaa vahvistetaan ja poliittista ohjausta vähennetään.

Opintotuen tulorajat poistetaan opiskelijoilta, jotka etenevät opinnoissaan tavoitteellisessa aikataulussa, esimerkiksi suorittamalla vähintään 60 opintopistettä lukuvuodessa. Haluamme kannustaa opiskelijoita aktiiviseen opiskeluun ja mahdollistaa työnteon ilman, että opintojen ohessa ansaitut tulot johtavat opintotuen menettämiseen. Opintotuen tulee ensisijaisesti tukea opintojen päätoimista ja suunnitelmallista suorittamista. Opintotuen tasoa tulee nostaa, jotta jokaisella nuorella on tosiasiallinen mahdollisuus suorittaa opintonsa ilman kohtuutonta taloudellista epävarmuutta. Erityisesti toisen asteen opiskelijoiden tulee voida suorittaa opintonsa velkaantumatta. Korkeakouluopiskelijoiden toimeentuloa on myös vahvistettava, jotta opintojen rahoittamisen pääpainopiste ei perustu velanottoon. Nuorten ei tule joutua aloittamaan työuraansa tilanteessa, jossa heillä on valmistuessaan kymmenien tuhansien eurojen opintolainataakka ilman varmuutta työllistymisestä.

Työelämän murroksessa uudelleenkouluttautumista ja alanvaihtoa tulee helpottaa. Erityisesti työntekijöille, joiden nykyisellä alalla työllisyysnäkymät heikkenevät, on tarjottava realistisia mahdollisuuksia ja tukea kouluttautua uudelleen aloille, joilla on työvoimapulaa ja kasvava työvoiman tarve. Koulutuspolkuja, aikuiskoulutusta ja työelämän tarpeisiin vastaavaa täydennyskoulutusta kehitetään siten, että osaaminen ja työvoima kohtaavat nykyistä paremmin. Tavoitteena on ehkäistä pitkäaikaistyöttömyyttä, vahvistaa työllisyyttä ja varmistaa, ettei kukaan jää työelämän rakennemuutosten vuoksi pysyvästi työmarkkinoiden ulkopuolelle.

8. Hyvinvointi ja toimeentulo

Hyvinvointivaltion rahoitus perustuu laajaan työllisyyteen ja siihen, että mahdollisimman moni osallistuu yhteiskunnan ylläpitämiseen verojen ja työnteon kautta. Korkea työllisyysaste luo edellytykset sille, että heikoimmista voidaan pitää huolta.

Työelämän murros, erityisesti tekoälyn ja automaation nopea kehitys, voi kuitenkin muuttaa työn tekemisen ja toimeentulon rakenteita merkittävästi. Siksi haluamme selvittää ennakoivasti uusia ja kestäviä tapoja hyvinvointivaltion rahoittamiseksi tilanteessa, jossa perinteisen palkkatyön määrä mahdollisesti vähenisi. Rahoituspohjaa on kehitettävä siten, että hyvinvointivaltion palvelut ja sosiaaliturva voidaan turvata myös tulevaisuuden muuttuvassa työelämässä.

8.1. Sosiaaliturva

Suomen sosiaaliturvajärjestelmä on laaja ja vaikeaselkoinen. Järjestelmää yksinkertaistetaan siten, että työn vastaanottaminen on aina kannattavaa. Ensimmäinen askel on työn verotuksen alentaminen. Tukipäätökset on tehtävä nykyistä nopeammin.

8.2. Asumisen tuet

Asumistukijärjestelmä uudistetaan osana sosiaaliturvan kokonaisuudistusta. Tavoitteena on vähentää asumiseen sidottujen tulonsiirtojen aiheuttamia markkinavääristymiä, purkaa kannustinloukkuja ja yksinkertaistaa sosiaaliturvaa. Asumisen kustannuksiin ja pienituloisten toimeentuloon liittyvät tuen tarpeet huomioidaan osana uudistettua sosiaaliturvajärjestelmää siten, ettei kenenkään välttämätön toimeentulo vaarannu.

8.3. Työttömyysturva

Ansiosidonnainen työttömyysturva kuuluu kaikille. Ansiosidonnainen työttömyysturva ulotetaan koskemaan kaikkia työssäoloehdon täyttäviä palkansaajia riippumatta työttömyyskassan tai ammattiliiton jäsenyydestä. Nykyisestä vapaaehtoiseen kassajäsenyyteen perustuvasta järjestelmästä luovutaan ja työttömyysturvan rahoitus järjestetään jo olemassa olevien lakisääteisten työttömyysvakuutusmaksujen pohjalta.

8.4. Eläkkeet ja sukupolvien välinen oikeudenmukaisuus

Nykyinen eläkejärjestelmä on sukupolvien välisen oikeudenmukaisuuden näkökulmasta kestämätön. Nykyiset työssäkäyvät maksavat huomattavasti suurempia eläkemaksuja kuin aiemmat sukupolvet, ja eläkemaksuista merkittävä osa käytetään nykyisten eläkkeiden rahoittamiseen. Eläkejärjestelmän on turvattava sekä nykyisten että tulevien sukupolvien eläketurva ilman, että sen kustannukset muodostuvat kohtuuttomaksi taakaksi nuoremmille sukupolville. Eläkejärjestelmä uudistetaan sukupolvien välisen oikeudenmukaisuuden ja pitkän aikavälin kestävyyden turvaamiseksi.

- Siirrymme asteittain täysin rahastoivaan eläkejärjestelmään. Uudet eläkeoikeudet rahastoidaan täysimääräisesti, ja nykyiset eläkeoikeudet turvataan erillisellä siirtymäjärjestelyllä

- Suurten eläkkeiden osallistumista eläkejärjestelmän sopeutukseen lisätään. Säätyvillä varoilla pienennetään työssäkäyvien eläkemaksurasitusta ja rahoitetaan siirtymää uuteen järjestelmään.
- Eläkkeelle siirtymisestä tehdään joustavaa ja osa-aikaeläkejärjestelyjä kehitetään.
- Eläkkeelle siirtymisen yläikäraja poistetaan, jotta työelämässä voi jatkaa haluamansa ajan.

8.5. Lapsiperheet

Lapsiperheiden arkea ja perheen perustamista helpotetaan huomattavasti. Perhepolitiikan tulee kohdella kaikkia perhemuotoja ja vanhempia tasavertaisesti ja turvata vanhempien valinnanvapaus sekä lapsen etu. Lasten ja nuorten tarpeellisen terveydenhuollon tulee olla maksutonta ja yhdenvertaisesti saatavilla. Lapsiperheiden taloudellista turvallisuutta vahvistetaan, eikä pienituloisten perheiden toimeentuloa heikennetä lapsilisiin kohdistuvilla leikkauksilla. Perheen perustamisen taloudellisia esteitä vähennetään ja syntyvyyttä tukevia kannustimia selvitetään. Perhepoliittisissa päätöksissä arvioidaan niiden vaikutukset lasten hyvinvointiin ja perheiden toimeentuloon.

8.6. Poikien ja nuorten miesten hyvinvointi

Poikien ja nuorten miesten pahoinvointi, yksinäisyys ja syrjäytyminen on otettava vakavasti. Hyvinvointipalveluiden ja ennaltaehkäisevän työn tulee tunnistaa poikien ja nuorten miesten erityiset haasteet ja tuen tarpeet. Vahvistamme varhaista puuttumista, matalan kynnyksen mielenterveyspalveluita sekä mahdollisuuksia osallistua yhteiskuntaan koulutuksen, työelämän sekä harrastusten kautta. Tavoitteena on ehkäistä ongelmien kasautumista ja varmistaa, ettei yksikään nuori jää ilman tarvitsemaansa tukea.

8.7. Terveydenhuolto

Kaikille on taattava pääsy tarpeelliseen terveydenhoitoon taloudellisista lähtökohdista riippumatta. Hyvä terveydenhuolto on ihmisen perusturva. Jokaisen on voitava luottaa siihen, että apua saa silloin, kun sitä tarvitsee, eikä hoitoon pääsy riipu tuloista tai asuinpaikasta.

8.7.1 Sote-uudistus ja hallinto

Sote-uudistus ei ole onnistunut tavoitteissaan, ja se on korjattava. Alueiden määrä tulee rajata asiantuntijoiden suosittelemalle tasolle. Selvitetään mahdollisuutta, voitaisiinko jokaiselle

hyvinvointialueelle ottaa käyttöön sama potilastietojärjestelmä. Nykyinen hallintorakenne on raskas, eikä se ole tuonut ihmisille toivottua parannusta palveluihin. Hallintoa yksinkertaistetaan ja johtajien määrää vähennetään. Vapautuvat resurssit ohjataan suoraan hoitotyöhön. Päätösvaltaa ja vastuuta selkeytetään niin, että kansalainen tietää, kuka vastaa palvelusta, ja että palveluketjun eri osat eivät kilpaile keskenään kustannuksista ja vastuusta.

8.7.2 Perusterveydenhuolto ja hoitoon pääsy

Perusterveydenhuollon asemaa vahvistetaan, koska ongelmien hoitaminen ajoissa on sekä potilaan että yhteiskunnan kannalta edullisinta. Hoitoon on päästävä lain edellyttämässä ajassa kaikkialla Suomessa asuinpaikasta riippumatta. Digitaalisia palveluita hyödynnetään siellä, missä ne nopeuttavat hoitoon pääsyä, mutta ne eivät saa korvata fyysistä vastaanottoa niille, joille se on välttämätöntä. Julkinen, yksityinen ja kolmas sektori täydentävät toisiaan, kunhan palvelujen laatua valvotaan ja potilaan hoito pysyy yhtenäisenä. Julkisen sektorin tulee kuitenkin säilyä terveydenhuollon ensisijaisena palveluntuottajana, ja palvelujärjestelmän painopisteen tulee pysyä julkisessa terveydenhuollossa.

8.7.3 Ennaltaehkäisy

Ennaltaehkäisevän työn asemaa vahvistetaan. Ongelmiin on puututtava varhain, kun ne ovat vielä lieviä ja helposti hoidettavia. Painopiste on tutkitusti vaikuttavissa toimissa, ja niihin panostaminen säästää pitkällä aikavälillä sekä inhimillistä kärsimystä, että verovaroja.

8.7.4 Mielenterveys

Mielenterveyspalveluiden resursseja lisätään. Avun saaminen ei saa riippua asuinpaikasta tai siitä, kuinka pitkään jonossa jaksaa odottaa. Erityistä huomiota kiinnitetään lasten ja nuorten mielenterveyteen, matalan kynnyksen palveluihin sekä hoidon jatkuvuuden varmistamiseen.

8.7.5 Henkilöstö

Terveydenhuollon ammattilaisia koulutetaan riittävästi, ja heidän työolonsa on pidettävä sellaisina, että ala houkuttelee tekijöitä ja nämä pysyvät alalla. Työn sujuvuutta parannetaan vähentämällä turhaa hallinnollista työtä ja kehittämällä tietojärjestelmiä niin, että ne palvelevat hoitotyötä.

8.7.6 Ikääntyneet

Ikääntyneiden hoidon on oltava ihmisarvoista ja laadukasta. Kotihoidon ja kotiin tulevien palveluiden on oltava riittäviä, ja laitoshoidossa on oltava riittävästi hoitopaikkoja ja henkilökuntaa niille, jotka sitä tarvitsevat.

8.7.7 Lasten terveys ja oikeudet

Jokaisella lapsella on oikeus ruumiilliseen koskemattomuuteen, turvalliseen kasvuympäristöön ja terveyden suojaan. Lapsen oikeuksia ja koskemattomuutta on suojeltava kaikissa olosuhteissa kulttuurisesta, uskonnollisesta tai muusta taustasta riippumatta.

Tyttöjen sukuelinten silpominen kriminalisoidaan yksiselitteisesti. Silpomisen ennaltaehkäisyä, tunnistamista ja uhrien tukipalveluita vahvistetaan. Viranomaisten, terveydenhuollon ja koulujen valmiuksia puuttua silpomiseen sekä suojella sen uhan alla olevia lapsia parannetaan.

Lisäksi selvitetään mahdollisuutta kieltää alaikäisten poikien ympärileikkaus muista kuin lääketieteellisistä syistä. Lapsen oikeutta ruumiilliseen koskemattomuuteen tulee kunnioittaa sukupuolesta riippumatta, ja lääketieteellisesti tarpeettomia, peruuttamattomia toimenpiteitä tulee arvioida ensisijaisesti lapsen edun näkökulmasta.

Lapsen etu, terveys ja oikeus päättää omasta kehostaan ovat aina ensisijaisia.

8.7.8 Eutanasia

Eutanasia tulee laillistaa tarkoin määritellyin ja tiukoin edellytyksin ensivaiheessa parantumattomasti sairaille potilaille, joiden fyysinen sairaus aiheuttaa kestävää ja merkittävää kärsimystä tai heikentää elämänlaatua olennaisesti eikä sairauteen ole parantavaa hoitoa. Tällaisia sairauksia voivat olla esimerkiksi ALS ja pitkälle edenneet parantumattomat syövät. Eutanasian tulee perustua potilaan omaan, vapaaehtoiseen ja harkittuun tahtoon sekä riippumattomaan lääketieteelliseen arvioon. Päätöksenteon tueksi on luotava tarkat oikeudelliset ja lääketieteelliset kriteerit, joilla varmistetaan potilaan itsemääräämisoikeus, oikeusturva ja haavoittuvassa asemassa olevien suoja.

9. Ympäristö ja energia

Luonto kuuluu kaikille, ja valtion tehtävänä on turvata puhdas ja elinvoimainen ympäristö myös tuleville sukupolville. Suomen puhtaat vesistöt, pohjavedet, metsät ja muut luonnonvarat ovat kansallista pääomaa, jonka arvo korostuu maailmassa, jossa puhtaista

luonnonvaroista on entistä enemmän pulaa. Niiden säilyttäminen on sekä ekologisesti että taloudellisesti tärkeää. Luonnonvarojen käyttöä koskevassa päätöksenteossa on lyhyen aikavälin taloudellisten hyötyjen lisäksi huomioitava pitkäaikaiset vaikutukset ympäristöön, paikallisyhteisöihin ja tuleviin sukupolviin.

Ilmastonmuutoksen torjunta edellyttää kasvihuonekaasupäästöjen jatkuvaa vähentämistä. Emme kuitenkaan kannata vihreää siirtymää hinnalla millä hyvänsä, vaan oikeudenmukaista ja taloudellisesti kestävää siirtymää, jossa päästöjä vähennetään vaarantamatta kohtuuttomasti kansalaisten ostovoimaa, elintasoa tai yritysten toimintaedellytyksiä.

Päästökauppa on tehokas ja markkinaehtoinen keino ohjata päästövähennyksiä, ja sen tulee säilyä ilmastopolitiikan keskeisenä välineenä. Päästöjen vähentämisen lisäksi on puututtava luonnonvarojen ylikulutukseen, edistettävä kiertotaloutta sekä parannettava materiaali- ja energiatehokkuutta. Tuotteiden kestävyyttä, korjattavuutta ja uudelleenkäyttöä on edistettävä, jotta hyvinvointia voidaan tuottaa pienemmillä luonnonvaroilla.

Suomen tulee edistää kunnianhimoista ympäristö- ja ilmastopolitiikkaa niin EU-tasolla kuin kansainvälisestikin sekä panostaa erityisesti puhtaan teknologian innovaatioihin ja ratkaisuihin, jotka yhdistävät ympäristönsuojelun, taloudellisen kestävyyden ja uuden vihreän kasvun mahdollisuudet.

Luonnonsuojelun ja kansallisen turvallisuuden tarpeita voidaan sovittaa yhteen. Luontoalueiden ennallistamista voidaan kohdentaa esimerkiksi Itä-Suomeen siten, että se tukee samalla maanpuolustuksen tarpeita ja alueen turvallisuutta. Turkistarhaus tulee kieltää kokonaan, ja turpeen käytöstä tulee luopua lopullisesti.

Ydinvoimaa lisätään merkittävästi, koska se on keskeinen keino hidastaa ilmastonmuutosta ja turvata edullinen ja varma sähkönsaanti. Lupaprosesseja kevennetään, ja uusien teknologioiden, kuten pienreaktorien, käyttöönotto mahdollistetaan. Suomen pitäisi toimia merkittävästä maksusta myös muiden maiden ydinjätteen loppusijoituspaikkana.

10. EU-, ulko- ja turvallisuuspolitiikka

Suomen toimintaympäristö on muuttunut perusteellisesti. Ulko- ja turvallisuuspolitiikassamme lähtökohtana ovat demokratia, oikeusvaltio, perus- ja ihmisoikeudet sekä sopimuksiin perustuva yhteistyö.

10.1. Euroopan unioni

Olemme EU-myönteinen puolue. Vapaakauppa ja ihmisten vapaa liikkuvuus ovat Suomelle elintärkeitä. Suomen tulee kuitenkin selvittää mahdollisuuksia pyytää poikkeuslupia EU-direktiiveihin ja -asetuksiin, jos ne haittaavat maatamme merkittävästi, kuten pullonpalautusjärjestelmän tai metsäpolitiikan kohdalla.

10.2. Kehitysyhteistyö ja kauppa

Suomen kehitysapuun perustuvaa toimintamallia uudistetaan ja siitä luovutaan asteittain. Kehityspolitiikan painopiste siirretään kansainvälisen kaupan, yrittäjyyden, investointien ja taloudellisen omavaraisuuden edistämiseen. Suomen tulee purkaa kaupan esteitä, vahvistaa kolmansien maiden markkinoille pääsyä ja edistää tasavertaisia kauppasuhteita. Julkisen kehitysrahoituksen vaikuttavuutta, läpinäkyvyyttä ja varojen asianmukaista käyttöä tulee arvioida säännöllisesti ja perusteellisesti.

10.3. Maahanmuutto

- Työperäinen maahanmuutto on tervetullutta, kun maahanmuuttajalla on työpaikka valmiiksi tiedossa. Suomen tulee olla houkutteleva kohdemaa osaavalle ja työmarkkinoiden tarvitsemalle kansainväliselle työvoimalle. Selvitetään osaamiseen, koulutukseen, työkokemukseen ja kielitaitoon perustuvan pisteytysjärjestelmän käyttöönottoa Kanadan ja Tanskan esimerkkien mukaisesti.
- Humanitaarinen maahanmuutto rajataan EU-oikeuden ja kansainvälisten velvoitteiden sallimaan vähimmäistasoon. Suomen tulee ensisijaisesti suunnata humanitaarinen apu konfliktialueille ja niiden lähialueille.
- Oleskeluluvan saamisen lähtökohtana on, että maahanmuuttaja kykenee elättämään itsensä ja perheensä ilman pitkäaikaista riippuvuutta julkisesta sosiaaliturvasta, lain sallimissa rajoissa.
- Vakaviin rikoksiin syyllistyneiden ulkomaalaisten oleskeluluvat tulee peruuttaa ja heidät tulee poistaa maasta viipymättä lain ja kansainvälisten velvoitteiden mukaisesti. Lisäksi selvitetään mahdollisuuksia tehostaa palautuksia ja tarkastella palautuskieltojen soveltamista koskevaa sääntelyä.

- Suomen tulee selvittää mahdollisuutta tehdä muiden valtioiden kanssa sopimuksia, joiden nojalla rikoksiin syyllistyneet ulkomaalaiset voisivat suorittaa vankeusrangaistuksena EU:n ulkopuolella. Rangaistuksen suorittamisen jälkeen heidän paluunsa Suomeen tulee estää, mikäli siihen ei ole laillista perustetta.

- Suomen tulee edistää yhdessä muiden Pohjoismaiden kanssa mahdollisuutta käsitellä turvapaikkahakemuksia EU:n ulkopuolisissa kolmansissa maissa

10.4. Maanpuolustus

Maanpuolustus kuuluu valtion ydintehtäviin, ja Suomen on kyettävä puolustamaan itsenäisyyttään ja alueellista koskemattomuuttaan kaikissa tilanteissa. Suomi on Naton jäsen, ja jäsenyys vahvistaa maamme turvallisuutta entisestään, mutta se ei vähennä tarvetta uskottavaan kansalliseen puolustukseen. Siksi puolustusmenoja kasvatetaan ja ne pidetään pysyvästi vähintään Naton määrittämässä minimitavoitteessa. Rahoitus järjestetään vastuullisesti niin, ettei puolustuksen vahvistaminen jää vain nuorten ja tulevien sukupolvien maksettavaksi velaksi. Yleiseen asevelvollisuuteen ja laajaan, koulutettuun reserviin perustuva puolustus on Suomen tavaramerkki, jota tulee kehittää edelleen. Kutsunnat tehdään pakollisiksi koko ikäluokalle. Asepalveluksen päivärahat kaksinkertaistetaan, jotta palveluksen suorittaminen ei heikennä nuorten taloudellista asemaa. Selvitetään mahdollisuutta saattaa asepalvelukseen käytettävät menot puolustusbudjetin piiriin siten, että ne lasketaan kohti Naton asettamaa minimitavoitetta. Tuemme Ukrainaa, koska sen puolustustaistelu on myös Euroopan ja Suomen puolustamista. Haluamme tehdä Ukrainan kanssa laajaa yhteistyötä etenkin FPV-droonien osalta, jotta sekä Suomen että Ukrainan puolustuskyky vahvistuu ja suomalainen puolustusosaaminen- ja teollisuus kehityttävät. Kansainvälistä yhteistyötä ja integraatiota Naton ja muiden liittolaisten kanssa syvennetään, jotta Suomen puolustuskyky on entistä reaktiivisempi.

10.5. Sisäinen turvallisuus

Turvallisuus on kansalaisten perusoikeus ja valtion ydintehtävä. Jokaisen on voitava liikkua kotona, kadulla ja verkossa pelkäämättä väkivaltaa, häirintää tai muuta rikollisuutta. Turvallisuudesta huolehditaan ennaltaehkäisemällä, puuttumalla ajoissa ja mahdollisesti kiristämällä henkeen ja terveyteen kohdistuvien rikosten rangaistavuutta, ja se tehdään

yksilönvapautta ja perusoikeuksia kunnioittaen. Selvitetään mahdollisuutta laskea rikosoikeudellisen vastuun ikärajaa.

10.5.1 Poliisi ja turvallisuusviranomaiset

Turvallisuusviranomaisten rahoitus nostetaan muuttuneita tehtäviä vastaavalle tasolle. Poliisin näkyvää läsnäoloa ja hyvää tavoitettavuutta tulee vahvistaa koko Suomessa. Poliisin on kyettävä turvaamaan ihmisten arki ja reagoimaan nopeasti apua vaativiin tilanteisiin asuinpaikasta riippumatta. Viranomaisten välistä yhteistyötä ja tiedonkulkua kehitetään. Hallinnolliset rajat eivät saa muodostua esteeksi sujuvalle tiedonvaihdolle poliisin, rajavartiolaitoksen, tullin, sosiaalitoimen tai muiden viranomaisten välillä. Lainsäädäntö pidetään ajan tasalla, jotta turvallisuusviranomaisilla on tarvittavat ja oikeasuhtaiset keinot torjua vakavaa rikollisuutta ja vastata uusiin turvallisuusuhkiin. Viranomaisten toimivaltuuksien tulee aina perustua lakiin, ja niiden käyttöä on valvottava asianmukaisesti.

10.5.2 Naisiin kohdistuva väkivalta

Suomi on tällä hetkellä yksi Euroopan vaarallisimmista maista naisille, ja naisiin kohdistuva väkivalta on saatava kuriin. Valtaosa naisiin kohdistuvista henkirikoksista tapahtuvat lähisuhteissa, joten väkivaltaan on puututtava jo varhain, ennen kuin se kärjistyy.

- Ennaltaehkäisevää työtä lisätään.
- Turvakotien kapasiteettia kasvatetaan.
- Lähisuhdeväkivalta kirjataan erikseen rikoslakiin.
- Rangaistuksia kovennetaan, erityisesti väkivalta- ja seksuaalirikoksissa. Raiskauksesta tulee aina tuomita ehdottomaan vankeusrangaistukseen.

10.5.3 Järjestäytynyt rikollisuus ja katujengit

Järjestäytynyt rikollisuus, kuten katujengit muodostavat uhan tavallisten ihmisten turvallisuudelle, ja ne tulee pysäyttää ennen kuin ne juurtuvat Suomeenkin pysyvästi. Katujengeihin ja järjestäytyneeseen rikollisuuteen puututaan tiukasti ja ajoissa. Tavoitteena on, että Suomi on rikollisjengeille vaikea ja epäsuotuisa toimintaympäristö. Huumekauppa, väkivalta, ihmiskauppa ja rahanpesu käydään läpi kokonaisuutena ja rikoshyöty takavarikoidaan. Rikollisjengien rekrytointiin, erityisesti lasten ja nuorten käyttämiseen rikoksiin, puututaan. Tekijän asema ja tausta eivät vaikuta siihen miten rikoksiin puututaan:

rikoksiin syyllistyneen ulkomaalaisen oleskelulupa peruutetaan ja hänet poistetaan maasta viipymättä.

10.5.4 Rikosprosessi, rangaistukset ja uhrit

Rikosprosessin on toimittava sujuvasti ja tehokkaasti kaikissa sen vaiheissa aina poliisista syyttäjälaitokseen, tuomioistuimiin ja rikosseuraamuslaitokseen. Oikeusturvan toteutuminen edellyttää, että rikokset käsitellään ja ratkaistaan kohtuullisessa ajassa. Suomen oikeudenkäyntien ja rikosprosessien käsittelyajat ovat liian pitkiä, ja niitä tulee lyhentää merkittävästi turvaamalla oikeuslaitoksen riittävät resurssit ja määrärahat.